

Recenzja pracy doktorskiej pana mgr Krzysztofa Komendarka-Tymendorfa

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna w Gdańsku – Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 15.03.2018 roku, zlecenie podjęte na podstawie *Ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595 z p.zm. w Dz.U.z 2005 roku nr 164 poz. 1365).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 12.09.2016 roku w sprawie:

- wszczęcia, na wniosek Pana **mgr Krzysztofa Komendarka-Tymendorfa** z dnia 08.09.2016 roku przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej - instrumentalistyka
- wyznaczenia recenzenta.

W świetle *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595, z p.zm. w Dz. U.z 2005 roku nr 164 poz. 1365) Rada Wydziału Instrumentalnego AM w Gdańsku posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej - instrumentalistyka.

Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady pisma sygnowanego datą 15 marca 2018 roku, informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pana mgr Krzysztofa Komendarka-Tymendorfa pt. *„Zagadnienia wykonawcze i interpretacyjne Sonaty na altówkę solo (1959) Fiodora Drużynina oraz Sonaty na altówkę solo nr 3 op.135 (1982) Mieczysława Wajnera”* została dołączona następująca dokumentacja z posiedzenia Rady Wydziału Instrumentalnego w dniu 12.09.2016 i 26.02.2018 roku

- listy obecności członków Rady na w/w posiedzeniach;
- uchwała o wszczęciu przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych i wyznaczeniu promotora,
- uchwały o wyznaczeniu recenzentów,
- protokoły Komisji Skrutacyjnej z w/w głosowań,
- lista pracowników zaliczonych do minimum kadrowego,
- 1 egz. pracy doktorskiej wraz z dokumentacją.

Wyniki głosowania dotyczącego wszczęcia przewodu doktorskiego i wyznaczenia promotora

Liczba uprawnionych członków Rady	17
Obecnych uprawnionych członków Rady	12
Oddano głosów ważnych	12
Za wszczęciem przewodu doktorskiego i wyznaczeniem promotora	12
głosów wstrzymujących się	0
głosów przeciwnych	0
Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.	

Wyniki głosowania dotyczącego wyznaczenia recenzentem mej osoby

Liczba uprawnionych członków Rady	21
Obecnych uprawnionych członków Rady	17
Oddano głosów ważnych	17
Za wyznaczeniem recenzenta mej osoby	17
głosów wstrzymujących się	0
głosów przeciwnych	0
Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.	

Niniejszym stwierdzam, że w świetle *Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust. 2 pkt. 2*, Rada Wydziału Instrumentalnego podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej - instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej dla Pana mgr Krzysztofa Komendarka -Tymendorfa.

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan Krzysztof Komendarek-Tymendorf urodził się dnia 8 września 1988 roku w Warszawie. Ukończył z wyróżnieniem klasę altówki prof. Ireny Albrecht w Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku w 2012 roku. Doskonalił swoje umiejętności w Universität für Musik und darstellende Kunst w Wiedniu u prof. Wolfganga Klosa i Ulricha Schönauera.

Jest współzałożycielem i członkiem Balthus Quartet, Indefiniti Quartet oraz Duo del Desú. Współpracował z wieloma wybitnymi artystami, brał udział w europejskich festiwalach muzycznych. Nagrywał dla rozgłośni radiowych i telewizyjnych w Polsce, Niemczech i Austrii.

W 2006 roku otrzymał I nagrodę na Makroregionalnych Przesłuchaniach Młodych Altowiolistów w Warszawie, a w 2015 roku I nagrodę z zespołem Duo del Desú na 25 th Young Musician International Competition „Citta di Barletta” we Włoszech.

Od 2013 roku jest Wiceprezesem Stowarzyszenia „Zdolni do Wszystkiego”. Kilkakrotnie był członkiem jury konkursów zespołów kameralnych Był wykładowcą klasy altówki w ramach Lubuskich Kursów Muzycznych w Zielonej Górze.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pana mgr Krzysztofa Komendarka-Tymendorfa pod tytułem **Zagadnienia wykonawcze i interpretacyjne Sonaty na altówkę solo (1959) Fiodora Drużynina oraz Sonaty na altówkę solo nr 3 op.135 (1982) Mieczysława Wajnerga** składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dzieło artystyczne obejmuje:

1. Fiodor Drużynin - **Sonata na altówkę solo (1959)**
2. Mieczysław Wajnerg - **Sonata na altówkę solo nr 3 op.135 (1982)**

Obie *Sonaty* należą do repertuaru bardzo rzadko wykonywanego na estradach koncertowych. W części opisowej autor sugeruje sposób palcowania i artykulację, pozwalające na perfekcyjne wykonanie obu dzieł. Robi to w sposób przemyślany i osiąga zamierzony cel. Jego grę cechuje krystaliczna intonacja, zróżnicowanie charakteru, dynamiki i artykulacji, co w konsekwencji daje obraz bardzo interesującej i pięknej muzyki mimo, iż muzyka współczesna nie należy do łatwej w odbiorze.

Sonata na altówkę solo (1959) Fiodora Drużynina składa się z czterech części.

W część I - Largamente - narasta napięcie poprzez dodawania dwudźwięków, a motywem przewodnim jest zdecydowany, punktowany rytm. Określenie „*con forza risoluto*” nadaje charakter lekkości i żartu, przy jednocześnie proponowanej przez kompozytora dynamice *forte* i *fortissimo*. Kompozytor operuje też zdecydowanymi różnicami dynamicznymi od *piano* do *forte*, nie zatrzymując przebiegu motywicznego. Doktorant wykazał bardzo dobre opanowanie aparatu gry, co służyć w nienaganej intonacji, mimo niewątpliwie skomplikowanych chwytów dwudźwiękowych. I choć interpretacja solisty jest interesująca, to jednak tak duża jej dowolność rytmiczna nie wynika z zapisu nutowego. Bez wskazania przez kompozytora „*accelerando*”, wartości rytmiczne nie są wytrzymywane, przez co takty zostają skrócone, nawet w dynamice *fortissimo*. Brakuje również czytelnej realizacji istniejących w zapisie nutowym pauz.

Część II Vivace - pozornie prosta i zabawna w odbiorze, wymaga od wykonawcy ogromnej precyzji intonacyjnej - zwłaszcza w doskonale brzmiących frazoletach, a szybkie tempo bezbłędnej umiejętności operowania smyczkiem. Kontrastowe zmiany dynamiki na krótkich odcinkach, akcenty oraz *spiccato* realizuje przy jednoczesnym zachowaniu pięknego dźwięku. Zdarzają się jednak w tej części skrócone wartości rytmiczne, co nie jest potrzebne, gdyż efekt wykonawczy został osiągnięty.

Część III Adagio quasi lento –nastrojowa, spokojna o charakterze melancholijnym, została znakomicie zinterpretowana przez Doktoranta. Dobór palcowania umożliwiający unikanie zmian pozycji z *glissandami* daje obraz precyzji intonacyjnej i przestrzeni w muzyce. Wibracja stosowana świadomie wraz z rozwojem frazy pozwala w sposób naturalny zwiększać dynamikę i ekspresję. Bardzo dobrze i czytelnie brzmią *pizzicata* grane lewą ręką, stwarzając wrażenie dwóch planów w muzyce. W części tej, kontrastującej do poprzedniej, Doktorant zaprezentował piękno dźwięku i pomysł na wykorzystanie czasu w muzyce.

Część IV Maestoso. Allegro risoluto

Po spokojnym wstępie, będącym zapowiedzią zmiany charakteru i zapisu dynamiki - *forte*, Doktorant proponuje zmianę smyczkowania dla uzyskania możliwości realizacji sugestii kompozytora. Ta zmiana umożliwi rzeczycywiście realizację zapisu *forte fortissimo*.

W **Allegro risoluto**, o charakterze fugi, motywy tematyczne pojawiają się w szybszym tempie. Podkreślić należy znakomitą intonację i artykulację wykonawcy. Doktorant precyzyjnie wykonuje zmiany dynamiczne podczas szybkich przebiegów szesnastkowych, a zarazem utrzymuje napięcie i równe brzmienie. W tej części kompozytor wykorzystał wysokie rejestry brzmieniowe altówki. Doktorantowi nie sprawiło to problemu, wszystkie one odzywają się precyzyjnie, z zachowaniem piękna dźwięku, co świadczy o jego wysokich umiejętnościach wykonawczych.

Sonata na altówkę solo nr 3 op.135 (1982) Mieczysława Wajnera

Zgodnie z informacją zawartą w części opisowej pracy - części Sonaty są ponumerowane i posiadają wyłącznie metronomowe oznaczenie tempa.

Część I - o oznaczonej dynamice *forte*, oparta jest na przebiegach motywiczych, rozwijanych poprzez dodawanie szybszych wartości w miejsce ćwierć i ósemek. Nie ma frazowania, ani elementu kantyleny. Prawidłowa interpretacja części wymagała od Doktoranta nienaganej intonacji i prawidłowego operowania smyczkiem w taki sposób, aby zmiany płaszczyzny strun nie wpływały na rodzaj dźwięku, tworząc tzw. przydźwięki. Wymaganiom tym Doktorant sprostał w sposób wzorowy. Wykonanie tej części jest czytelne, zagrane ładnym dźwiękiem, a wprowadzone zmiany dynamiczne sprawiły, że prezentacja jest bardzo interesująca.

Część II - con sordino ma charakter refleksyjny. Kompozytor wykorzystuje tu wiele technik wykonawczych jak: *ricochet, flażolet, sul ponticello, con sordino*. Rozpoczynając dynamiką *pianissimo*, w punktach kulminacyjnych wzbogaconych o dwudźwięki, doprowadza do dynamiki *forte*. Doktorant prezentuje umiejętność uzyskania pięknego dźwięku w *pianissimo*, w odpowiedni sposób włączając wibrację. W modyfikowanym pierwszym motywie, poprzez pochody zróżnicowane dynamicznie i wprowadzenie flażoletów, Doktorant prezentuje bardzo dobrą intonacją i aparat gry prawej ręki. W zmianach płaszczyzny strun, *ricochet, sul ponticello* instrument odzywa się bezbłędnie.

Część III to wyraźny wpływ pianistycznego wykształcenie kompozytora. Doktorant opracował taki sposób palcowania, aby uzyskać optymalną jakość dźwięku w pochodach akordowych. Dzięki wyobraźni muzycznej i zróżnicowanej dynamice wykonanie tej części jest niezwykle interesujące, a uzyskanie prawidłowych współbrzmień to efekt nienaganej intonacji.

W części IV Doktorant zaprezentował nie tylko prawidłową intonacją i właściwą dla prowadzenia frazy aplikaturą, ale też, realizując zgodnie z zapisem kompozytora zmiany rejestru gry (przy zmianach klucza z altowego na wiolinowy i zmianach płaszczyzn strun) piękno dźwięku w każdym rejestrze.

W części V lekkość smyczka w *spiccato*, przy jednocześnie soczystym brzmieniu każdego dźwięku, nadaje jej charakter lekki i zabawny. Powtarzające się motywy rytmiczne, wzbogacone o dwudźwięki i zmiany płaszczyzn strun w szybkim tempie sprawiają, że część ta różni się od poprzednich.

Sonata wykonana została niezwykle interesująco, co wymagało od Doktoranta dużej wyobraźni muzycznej i doskonałego opanowania warsztatu gry.

Dzieło artystyczne stanowiące niniejsza rozprawę doktorską to, w moim mniemaniu, bardzo udane wykonawstwo muzyki współczesnej z nienaganną techniką gry altówkowej. Przyjmuję je z satysfakcją i oceniam wysoko.

Opis dzieła artystycznego składa się z trzech rozdziałów poprzedzonych wstępem oraz streszczenia w języku angielskim, bibliografii i podsumowania.

Rozdział I - SKŁADA SIĘ Z TRZECH PODROZDZIAŁÓW

Rys historyczno-ideologiczny

Spuścizna altówkowa w ZSRR

Sonata - terminologia

Rozdział II - ANALIZA WYBRANYCH UTWORÓW NA ALTÓWKĘ SOLO

Rozdział III - PRÓBA CHARAKTERYSTYKI ZAGADNIEŃ WYKONAWCZYCH I INTERPRETACYJNYCH W OPARCIU O WYBRANE UTWORY.

We **wstępie** Doktorant przedstawia ideę powstania tej pracy oraz badane przez niego zagadnienia.

Rozdział I

1. Rys historyczno-ideologiczny

Doktorant, bardzo czytelnie przedstawia wydarzenia historyczne będące w bezpośrednim związku z omawianymi zagadnieniami. Wykorzystuje szereg cytatów, dokumentuje istniejące w sztuce bezpośrednio polityczne i klasowe wpływy na twórczość artystów.

2. Spuścizna altówkowa w ZSRR

W oparciu o krótki rys historyczny Doktorant podkreśla intensywny rozwój altowiolistyki w XX wieku. Zamieszcza spis utworów powstałych w tym okresie, a także listę najwybitniejszych altowiolistów tego kraju.

3. Sonata - terminologia

Doktorant prezentuje budowę formy sonatowej. Zwraca uwagę na wpływ Maxa Regeera na rozwój tej formy opartej o wzorzec bachowski i wzbogaconej o elementy wirtuozowskie wynikające z fascynacji klasycyzmem. Przedstawia spis najważniejszych *Sonat na altówkę solo* XX wieku, a także listę kompozytorów mających wpływ na model formy sonatowej w kolejnych okresach muzycznych.

Rozdział II - Analiza wybranych utworów na altówkę solo

Analizując *Sonatę na altówkę solo* (1959) Fiodora Drużynina - Doktorant przedstawia sylwetkę kompozytora, jego edukację oraz sukcesy i kontakty ze współczesnymi muzykami, którzy mieli wpływ na rozszerzenie działalności o kolejną dziedzinę sztuki - kompozycję. Omawia też bardzo istotny aspekt w pracy artysty - działalność edukacyjną. Kolejne informacje dotyczą twórczości kompozytorskiej. Przedstawiony zostaje spis najważniejszych utworów na altówkę, transkrypcji na altówkę i fortepian, a także dyskografia artysty. Zawarta jest też geneza powstania „*Sonaty na altówkę solo*”(1959). Koncentrując się na budowie i analizie tego utworu przekazuje własne sugestie dotyczące aplikatury i smyczkowania umożliwiające prawidłową realizację tekstu muzycznego, a tym samym zamierzeń kompozytora.

Dokonując analizy *Sonaty na altówkę solo nr 3 op.135 (1982)* autor argumentuje przyjęty przez siebie sposób pisowni nazwiska Mieczysława Wajnberga, odnosząc się do aktu urodzenia, autografów i innych dokumentów. Przedstawia kolejne etapy edukacji muzycznej pianisty, w późniejszym okresie także edukacji w zakresie kompozycji.

Podkreśla wpływ sytuacji politycznej na życie kompozytora i jego emigrację do ZSRR. Przedstawia również dostępny spis utworów, w tym na altówkę i z udziałem altówki.

W dalszej części rozdziału autor przedstawia historię tworzenia *4 Sonat* solowych na altówkę, zwracając szczególną uwagę na świadome wykorzystanie przez kompozytora walorów tego instrumentu.

Odnosząc się do jedyne go dostępnego nagrania w/w Sonat, decyduje się na nagranie i analizę Sonaty na altówkę solo nr 3 op.135, dedykowanej Michaiłowi Nikolajewiczowi Tołpydze. W opisie zwraca uwagę na 5-cio częściową budowę utworu, pozbawioną określeń tempa, a także oznaczeń agogicznych, aplikatury, dynamiki i artykulacji, czego przyczynę znajduje autor w pianistycznym wykształceniu kompozytora.

Omawiając problemy wykonawcze Doktorant zwraca uwagę na konieczność perfekcyjnego opanowania aparatu gry (lewej i prawej ręki), w celu właściwej realizacji tekstu nutowego. Podkreśla również niezwykle bogaty ładunek emocjonalny *Sonaty*, co wymaga od instrumentalisty świadomego i rozsądnego budowania napięć. W oparciu o własne doświadczenia wykonawcze sugeruje optymalny dla brzmienia sposób realizacji zapisu nutowego. Szczególną uwagę poświęca też prawidłowej, bezbłędnej intonacji.

Rozdział III - Próba charakterystyki zagadnień wykonawczych i interpretacyjnych w oparciu o wybrane utwory.

Doktorant dokonuje tu krótkiej charakterystyki porównawczej *Sonaty na altówkę solo (1959)* Fiodora Drużynina i *Sonaty na altówkę nr 3 op.135 (1982)* Mieczysława Wajnberga, która dotyczy zapisu nutowego, a także brzmienia i formy dzieł muzycznych. Zwraca uwagę na znikomą popularność tych utworów wśród wykonawców, a także małą znajomość twórczości tych kompozytorów wśród altowiolistów. Po raz kolejny podkreśla ważkość przyjaźni obu kompozytorów z Dymitrem Szostakowiczem.

Opis dzieła w sposób znakomity koresponduje z wykonanymi i zarejestrowanymi na CD dziełami muzyki współczesnej, świadcząc najlepiej o wyjątkowych kompetencjach muzycznych Doktoranta, Jego głębokiej wiedzy oraz znajomości metod i tajników pisania tego typu prac naukowych. Koncepcja pracy jest przejrzysta i w pełni logiczna, co świadczy o nadzwyczajnej umiejętności stawiania i rozwiązywania dziesiątków skomplikowanych problemów z obszaru technologii gry altówkowej w służbie realizacji artystycznych wizji tworzonych świadomie i celowo.

Opis dzieła przyjmuję z satysfakcją.

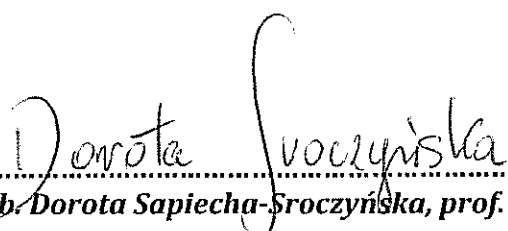
Konkluzja

Niniejszym stwierdzam, iż praca doktorska **pana mgr Krzysztofa Komendarka-Tymendorfa** w sposób wzorowy przedstawia problematykę wynikającą z jej tematu i w swej dysertacji rozwiązuje wszelkie problemy dotyczące zawartych zagadnień wykonawczych omawianych utworów. Doktorant wykazał się głęboką wiedzą teoretyczną, a także umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej.

Pracę tę uznaję za dzieło w pełni oryginalne i oceniam je bardzo wysoko, dojrzałe zarówno artystycznie jak i naukowo. Wnosi istotny i znaczący wkład w rozwój swej dyscypliny artystycznej i wiedzy o sztuce muzycznej, przyczyniając się do kształtowania artystycznej świadomości jej odbiorców.

Doktorant rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę doktorską pana mgr Krzysztofa Komendarka-Tymendorfa przyjmuję.

.....
Dr hab. Dorota Sapiecha-Sroczyńska, prof. UMFC